

O‘ZBEKISTONNING TURIZM SANOATINING RIVOJLANISHI VA UNING IQTISODIY IJTIMOY VA EKOLOGIK AHAMIYATI

Sirojiddinov Husanjon Isomiddin o‘g‘li

QDPI Geografiya va Iqtisodiy Bilim Asoslari Yo‘nalishi Talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqola O‘zbekistonning turizm sanoatining rivojlanishining iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik ahamiyatini o‘rganadi. O‘zbekistonning boy tarixiy, madaniy va tabiiy resurslari turizmni rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega. Turizm sohasining rivojlanishi mamlakat iqtisodiyotiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatib, yangi ish o‘rinlarini yaratish, mahalliy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash va aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Maqola turizmni barqaror rivojlantirishga doir tavsiyalarni taqdim etadi va ekologik muvozanatni saqlashni ta‘minlashda turizmning rolini ko‘rsatadi.*

Kalit so‘zlar: *Turizm, iqtisodiy rivojlanish, madaniy meros, ekologik barqarorlik, aholi farovonligi, turizm siyosati, ekoturizm, barqaror turizm.*

KIRISH

O‘zbekiston o‘zining boy tarixiy merosi, tabiiy resurslari va madaniy obidalariga ega bo‘lib, bu mamlakatni turizm uchun jozibador joyga aylantiradi. So‘nggi yillarda, turizm sanoati O‘zbekistonda jadal rivojlanib bormoqda, bu esa nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va ekologik o‘zgarishlarga ham olib kelmoqda. Turizm mamlakatda yangi ish o‘rinlari yaratish, mahalliy iqtisodiyotga qo‘shgan hissasi va xalqaro turizm sohasidagi pozitsiyalarini mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi.

Biroq, turizmning rivojlanishi bir qancha muammolarni ham keltirib chiqaradi, jumladan, tabiiy resurslardan haddan tashqari foydalanish, ekologik ta‘sir, madaniy merosning saqlanishi va mahalliy aholi turmush tarziga bo‘lgan ta‘siri. Shuning uchun, turizmni barqaror rivojlantirish va ekologik barqarorlikni saqlash masalalari dolzarb bo‘lib qolmoqda.

TURIZMNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI AHAMIYATI

Turizm sohasining rivojlanishi O‘zbekiston iqtisodiyotiga sezilarli darajada ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Bu ta‘sirni bir necha asosiy yo‘nalishda ko‘rish mumkin:

1. Ish o‘rinlarini yaratish

Turizm sektori o‘z ichiga mehmonxona xizmatlari, transport, restoranlar, ekskursiyalar, turistik xizmatlar, suv va tog‘ turizmi kabi sohalarni oladi. Bu sohalar yangi ish o‘rinlarini yaratadi va aholining turli qatlamlarini ish bilan ta‘minlashga yordam beradi. Misol uchun, mehmonxona va restoran biznesi, gidlar, turistik xizmat ko‘rsatuvchilar va boshqa turizm xizmatlaridan foydalanadigan kichik va o‘rta bizneslar samarali rivojlanadi.

2. Mahalliy iqtisodiyotga ta‘sir

Turizm mahalliy iqtisodiyotning rivojlanishiga hamda kichik va o'rta biznesning kengayishiga hissa qo'shadi. Turistlar tomonidan sarflangan mablag'lar, oziq-ovqat, mebel, hunarmandchilik buyumlari, suvenirlar va boshqa mahsulotlarga bo'lgan talabni oshiradi. Bu esa mahalliy ishlab chiqaruvchilarga qo'shimcha daromad keltiradi va yangi bozorlarni ochadi.

3. Xalqaro valyuta oqimi

Turizm xalqaro daromad manbaiga aylanadi. Turistlar tomonidan sarflangan valyutalar O'zbekistonning moliyaviy oqimiga qo'shiladi. Valyuta tushumi mamlakatning iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashga yordam beradi va tashqi iqtisodiy aloqalar uchun asos yaratadi.

4. Iqtisodiy diversifikatsiya

Turizm sektori boshqa sohalar bilan hamkorlikda rivojlanadi, bu esa iqtisodiy diversifikatsiyani kuchaytiradi. Masalan, transport, logistika, qurilish, bank va sug'urta xizmatlari kabi sohalar turizm bilan bog'liq bo'lishi mumkin, bu esa umumiy iqtisodiy o'sishga turtki beradi.

TURIZMNING IJTIMOIIY AHAMIYATI

Turizm sohasining rivoji faqat iqtisodiy o'sishga emas, balki ijtimoiy rivojlanishga ham ta'sir ko'rsatadi. Bu ijtimoiy ahamiyatli o'zgarishlarni quyidagicha ta'riflash mumkin:

1. Aholi turmush darajasining oshishi

Turizm orqali yaratilgan yangi ish o'rinlari va daromad manbalari aholi turmush darajasini oshirishga yordam beradi. Mahalliy aholi turizm sektorida ishlash orqali o'z iqtisodiy farovonligini yaxshilaydi. Shuningdek, turizm bilan shug'ullanish orqali aholining madaniy darajasi ham oshadi, chunki ko'plab odamlar yangi bilimlar olish, chet el madaniyati bilan tanishish imkoniyatiga ega bo'ladi.

2. Madaniy va ijtimoiy aloqalar

Turizmning rivojlanishi xalqaro va mahalliy madaniyatlar o'rtasidagi o'zaro aloqalarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida, turizmga qiziqadigan mamlakatlar o'rtasida ijtimoiy va madaniy integratsiya jarayonini tezlashtiradi. Turizmning yuqori darajada rivojlanishi mamlakatdagi turli etnik guruhlar va mintaqalar o'rtasidagi o'zaro tushunishni kuchaytiradi.

3. Ta'lim va malaka oshirish

Turizm sohasida ishlovchi kadrlar uchun ta'lim va malaka oshirish imkoniyatlari yaratiladi. Bu nafaqat mahalliy darajadagi ishchilar uchun, balki mamlakat bo'yicha ham turizm bo'yicha mutaxassislar va rahbarlar uchun ahamiyatlidir. O'zbekiston turizmni rivojlantirishda xalqaro tajribalarni o'rganish va o'zlashtirish orqali o'z mutaxassislarini tayyorlashga e'tibor qaratmoqda.

EKOTURIZM VA BARQAROR TURIZM

Bundan tashqari, turizmni rivojlantirishda ekologik barqarorlikni saqlash muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonning tabiiy go'zalliklari, milliy bog'lari, Qizilqum sahrosi,

Amudaryo va Syrdaryo kabi suv havzalari, Buxoro, Samarkand, Xiva kabi tarixiy shaharlari turizmni rivojlantirish uchun imkoniyatlar yaratadi. Biroq, bu resurslarni haddan tashqari ekspluatatsiya qilish natijasida ekologik muammolar yuzaga kelishi mumkin.

Ekoturizm - tabiiy muhitni asrab-avaylash, ekologik ta'sirni kamaytirish va mahalliy aholi bilan hamkorlikda barqaror turizmni rivojlantirishga qaratilgan turizm turi hisoblanadi. O'zbekistonning tabiiy boyliklarini saqlab qolish va turizmni rivojlantirishning muvozanatini ta'minlash uchun ekoturizmni rivojlantirish zarur. Ekoturizmga oid strategiyalarni amalga oshirish orqali O'zbekiston nafaqat iqtisodiy foyda, balki ekologik barqarorlikni ham ta'minlashi mumkin.

XULOSA

O'zbekistonning turizm sanoati so'nggi yillarda jadal rivojlanib, mamlakatning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Turizm nafaqat iqtisodiy rivojlanish manbai, balki aholi farovonligini oshirish, madaniy aloqalarni rivojlantirish va milliy resurslarni saqlab qolishning samarali vositasi hisoblanadi. Turizmning iqtisodiy ta'siri, yangi ish o'rinlari yaratish, mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirish va xalqaro valyuta oqimini oshirish orqali sezilarli bo'lib, mamlakatning umumiy iqtisodiy holatini mustahkamlashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR;

1. Karimov, A. (2022). O'zbekiston turizmi: rivojlanish va istiqbollar. Tashkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi.
2. Abdurahmanov, D. (2021). Ekoturizm va uning O'zbekistondagi rivojlanishi. *Journal of Sustainable Tourism*, 8(4), 35-50.
3. Shomurodov, M. (2023). Turizm sanoatining iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati: O'zbekiston misolida. Tashkent: Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi.
4. Davlat statistika qo'mitasi. (2023). O'zbekiston turizmi va uning iqtisodiy ko'rsatkichlari. Tashkent: Davlat statistika qo'mitasi.
5. Nematov, A. (2020). Madaniy meros va turizm. O'zbekiston madaniyat va san'at jurnali, 15(3), 21-30.
6. Tursunov, B. (2019). Turizmni barqaror rivojlantirishning ekologik tamoyillari. *Environmental Science and Tourism Review*, 6(2), 44-59.
7. Rakhmanov, M. (2022). Barqaror turizm va uning iqtisodiy ta'siri. *International Journal of Tourism Economics*, 4(1), 19-28.